

El llenguatge secret de les pedres

En el conegut epíleg del poema Canigó, mossèn Cinto Verdaguer va fer dialogar entre ells, amb paraules sonores, els campanars romànics de sant Miquel i sant Martí. També Carles Rahola va cloure una famosa conferència sobre la ciutat de Girona amb un paràgraf titulat «Com parlen les pedres». En cadascuna de les velles pedres dels monuments, va dir, s'hi pot llegir una data històrica, un bell record o una llegenda poètica, però, a més a més, «elles mateixes parlen prou bé al qui sap entendre el llenguatge llur».

Els gironins tindrem ara una ocasió excepcional per descobrir i comprendre aquest llenguatge secret de les pedres. Tot primer a la Casa de la Cultura, i després, successivament, a cada cap de comarca, podrem visitar l'exposició que, sota el títol de Bella pedra vella, han organitzat conjuntament el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Àrea d'Educació i Cultura de la Diputació de Girona. També amb aquest motiu serà presentat i difós el llibre-catàleg que porta el mateix títol.

Exposició i llibre tenen com a objectiu comú mostrar les restauracions que en el decurs dels darrers quinze anys han fet a les comarques gironines els serveis territorials de Cultura i la Diputació, i la tasca que els dos organismes han dut a terme des de 1979 fins avui en el camp de la recuperació del patrimoni monumental gironí. El llibre serà una guia documentada de cadascuna de les accions realitzades en castells, monestirs, esglésies, santuaris, capelles, ponts, torres, palaus, convents, cases pairals, priorats i edificis civils, mentre que l'exposició itinerant contindrà una selecció feta amb criteris didàctics, acompanyada dels objectes trobats en el decurs de les obres de restauració dels edificis i d'explicacions sobre els processos tècnics seguits per a la seva recuperació.

Des de fa poc més d'un segle, la nostra societat ha demostrat un interès creixent per les edificacions antigues, que s'ha traduït progressivament en el desig de catalogar-les, conservar-les i restaurar-les. Es tracta d'un procés gradual que va des de la simple curiositat fins a l'estudi aprofundit i a la intervenció rigorosa, però que no hauria de quedar complet fins que assolís la fase definitiva: la de la utilització del bé recuperat amb criteris funcionals de present i de futur. De la mateixa manera que els monuments no poden quedar reduïts a ruïnes memorables, tampoc no s'han de convertir en edificis perfectament refets, però buits de contingut. Els monuments han de tornar a la vida i ser destinats a usos concrets, iguals o diferents als primigenis, però investits d'una funció social tan digna com la que els va fer néixer.

Tot això és el que s'haurà de reflectir en el doble mirall del llibre i de l'exposició, i el que s'haurà d'ensenyar als joves escolars a través dels oportuns tallers pedagògics. Aquest és el secret que ens serà revelat d'una manera plàstica: cada monument, des del més solemne fins al més humil, és per ell mateix el testimoni d'una època, d'una gent i d'una determinada concepció del món. I el conjunt de tots ells –sobretot si és tan dens i tan espectacular com el nostre– adquireix el valor d'un signe d'identitat col·lectiva i esdevé una imatge de la història, un símbol de la trajectòria comunitària. Els nostres grans i petits monuments, amb les seves velles i belles pedres, encarnen l'esperit de tot un poble i expressen la seva manera de ser i la seva voluntat de persistir.